گزارش یک

سجاد آذری

عاشورا بود که پیروز زمان کرد

محرم امسال، رنگ و صفای دیگری دارد. همین محرم‌ها و همین هیئت‌ها و منطق پشت آنها، ایران اسلامی را پیروز کرده‌است و خواهد کرد. تا باد این عزاداری‌های دشمن‌شکن، شورافزا و پرمعنا

خبر آمد رهبر و فرمانده کل هم، مثل هر سال مراسم دارد؛ آبی بود روی همه آتش‌ها و همه گزافه‌گویی‌ها و لات بازی‌ها را خواباند. حالا همه ایران مشتاق حضور در مراسم انتهای خیابان فلسطین، است. بیت رهبری تا چند شب، بیشتر از هر زمان دیگری کانون توجه همه جهان است؛ پرمعناترین مجلس حسین(ع) پس از ۱۴قرن. اصلاً این جنگ ۱۲روزه، هیئات ما را پرمعنا کرده‌است. سخنران‌ها، مداح‌ها، سینه‌زن‌ها، چای‌ریزها و همه هیئتی‌ها، امسال یک شور و حزن دیگری دارند. همبستگی ملی در هیئت‌های ایرانی هم نمودار شده‌است. داغ کودکان و زنانی که بی‌گناه در حملات شمر زمانه، این صهیون‌های حرمله‌ای و کودک‌کش به ایران شهید شده‌اند و پسران و دخترانی که یتیم شده‌اند، عاشورای حسینی را برای همه ما عینی‌تر از همیشه کرده‌است. خلاصه آنکه محرم امسال، رنگ و صفای دیگری دارد. همین محرم‌ها و همین هیئت‌ها و منطق پشت آنها، ایران اسلامی را پیروز کرده‌است و خواهد کرد. تا باد این عزاداری‌های دشمن‌شکن، شورافزا و پرمعنا.

رهبر معظم انقلاب اسلامی، امسال هم میزبان عزاداران حسینی است. خیلی‌ها، حتی خارج از ایران، منتظر شنیدن این خبر بودند. حالا چشم همه جهان به بیت رهبر انقلاب دوخته شده‌است. در ۱۲ روز جنگ، رژیم کودک‌کش و امریکای جنایتکار، بی‌شرمانه دست به تهدید زدند و مضحکانه مدعی خروج رهبر انقلاب از بیت و پناه گرفتن شدند. حالا اما فرمانده پرعزت کل قوا در ایران اسلامی، با میزبانی از عزاداران حسینی، به سیاق هر سال، گزافه‌گویی‌ها و لات‌بازی‌های غرب را خوابانده‌است.

■ رؤسای قوا در هیئت

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور اسلامی ایران و محمدباقر قالیباف رئیس مجلس شورای اسلامی یک‌شنبه شب، همزمان با شب چهارم محرم با حضور در هیئت ریحانه‌الحسین (ع) تهران و با مداحی سیدمجید بنی‌فاطمه به عزاداری پرداختند. همچنین رئیس‌جمهور شامگاه سه‌شنبه و در پنجمین شب دهه محرم، با حضور در هیئت مکتب‌الزهرا «س» همراه با عزاداران حسینی، مراسم سوگواری سالار شهیدان حضرت امام‌حسین (ع) را اقامه کرد و رئیس مجلس نیز در این شب در هیئت رایه‌العباس همراه با عزاداران به سوگواری پرداخت. در شب هفتم محرم نیز رهبر معظم انقلاب مجلس سوگواری در بیت رهبری برگزار کردند.

■ پیام بعد از جنگ

فارغ از اینکه حضور رؤسای قوه مجریه و مقننه در هیئت‌های عزاداری امام حسین (ع) نشان‌دهنده تحت کنترل بودن وضعیت امنیتی کشور است، این حضور در شرایط توقف جنگ بین ایران و رژیم صهیونیستی پیام‌های مهمی را با خود به همراه دارد که به فلسفه عزاداری برای اباعبدالله الحسین (ع) باز می‌گردد و در چنین شرایطی می‌تواند تداعی‌کننده زمان شناسی برای مبارزه در مسیر امام‌حسین (ع) باشد، چراکه وقتی کشور چنین جنگی را با امریکا و صهیونیست‌ها پشت سر گذاشته هر اقدامی توسط مقامات کشوری و لشکری می‌تواند به منزله ارسال پیامی به طرف مقابل نیز باشد. استاد شهید مرتضی مطهری دهها سال پیش در خصوص تداعی مبارزه امام‌حسین (ع) در هر دوره‌ای از تاریخ و لزوم موقعیت‌شناسی افراد در زمان خود عنوان کرده‌بودند که «اگر حسین‌بن‌علی(ع) بود، می‌گفت اگر می‌خواهی برای من عزاداری کنی، برای من سینه و زنجیر بزنی، شعار امروز تو باید فلسطین باشد. شمر امروز موشه دایان است. شمر ۱۳۰۰ سال پیش مرد، شمر امروز را بشناس.» در حالی که می‌توان می‌گفت طبیعتاً اگر استاد مطهری امروز می‌خواستند این بیانات را داشته باشند، شمر زمانه را نتانیاهو و ترامپ نام می‌بردند، می‌توان حضور رئیس‌جمهور و رئیس مجلس شورای اسلامی در کنار ملت ایران در هیئت عزاداری امام‌حسین (ع) را حامل این پیام مهم برای دشمنان اسلام دانست که مردم این کشور همچون گذشته و در مسیر قیام امام‌حسین (ع) آماده مبارزه با کفر و ظلم است.

از دیرباز ملت مسلمان ایران و دیگر شیعیان در سراسر جهان در کنار عزاداری‌های خود به سینه‌زنی و زنجیرزنی نیز مشغول بوده و هستند و در حالی که سینه‌زنی و زنجیرزنی به عنوان اقدامی برای اعلام آمادگی برای جانفشانی و یاری دین تعبیر شده، عملاً این عزاداران در حال اعلام این مطلب به دشمنان می‌باشند که هر چند عزادار نوه رسول خدا (ص) و خاندان آن حضرت هستند، اما از سوی دیگر عزاداری فقط با سوگواری همراه نبوده و آماده‌اند در این مسیر جانفشانی نیز انجام دهند.

■ زمان‌بندی اشتباه دشمنان

به نظر می‌رسد دشمنان در حالی که برای حمله به ایران زمان‌بندی مخصوص خود را دنبال می‌کردند، اما از مسئله محرم و همزمان شدن این حمله با آغاز عزاداری‌های امام حسین (ع) به سادگی غافل شده‌بودند. رسول جعفریان، پژوهشگر تاریخ اسلام، تشیع و ایران در خصوص اهمیت همزمانی محرم و جنگ امریکا و صهیونیست‌ها با ایران اسلامی نوشته که «محرم و عاشورا، از نظر تحریک قدرت پنهان شیعی در حمایت از ایران، بسیار مهم است. باید از این فرصت استفاده کرد. این حمایت معنوی، چیزی است که اسرائیل و امریکا قدرت درک آن و عواقبش را ندارند. ایران نقطه کانونی امید شیعیان است و عاشورا، اتحاد و همسویی شیعیان را در حمایت از ایران در پی دارد.»

فارغ از اینکه دشمنان با حمله خود به کشور موجب افزایش چند برابری انسجام ملی ایرانیان شدند و دقیقاً تئوری آنها مبنی بر حمایت ایرانیان از اقدامات تهاجمی آنها با سرنگونی نظام به دلیل شورش از درون برعکس از کار درآمد و این حمله تبدیل به عاملی برای کنار گذاشته‌شدن همه اختلاف‌نظرها و جمع‌شدن حول مسئله دفاع از وطن شد، از سوی دیگر این حمله به ملت مسلمان ما که محبت اهل بیت در رگ و خون آنها جریان دارد نیز یک پیام واضح داشت که زمان انتقام‌گیری از شمر زمانه فرا رسیده و همین مسئله موجب شده نه‌تنها هیئت‌های مذهبی در اقصی نقاط کشور رونق دو چندان بگیرند، بلکه بار دیگر هیئت‌ها را تبدیل به مرکزی برای اعلام انزجار از امریکا و اسرائیل و همچنین اعلام آمادگی برای مبارزه با طاغوتیان زمان کرده‌است و این کارکردی است که مساجد و هیئت‌ها پس از انقلاب و مخصوصاً پس از جنگ آرام آرام از دست داده‌بودند.

در حالی که کم نبودند مساجد و هیئت هایی که تلاش داشتند محیط مذهبی خود را از اتفاقات و تحولات روز دور نگه دارند و معتقد بودند وارد شدن مسائل روز به این فضا، موجب فاصله گرفتن از جو عزاداری شده و ممکن است از خلوص نیت هیئت‌ها و دسته‌های عزاداری بکاهد، ولی امروز با یکدل شدن کل کشور حول محور وطن مشخص است که اعلام انزجار از امریکا و رژیم صهیونیستی دیگر چیزی نیست که قرار باشد در خصوص آن بهانه‌های مثل سیاسی شدن یا نشدن هیئت قابل‌پذیرش است و حتی خیلی‌ها بعد از مدت‌ها به هیئت آمده‌اند تا به شکلی آمادگی خود را برای جهاد در راه اسلام و مخصوصاً جنگیدن با صهیونیست‌ها اعلام کنند.

در این میان نشانه‌های عزاداری امسال نیز به شکل قابل‌توجهی عوض‌شده و در شرایطی که پرچم‌ها و پارچه‌نوشته‌های مربوط به امام‌حسین شمای اصلی عزاداری‌هاست، اما از سوی دیگر به هر بهانه‌ای پرچم ایران و تصاویر شهدای جنگ اخیر خودنمایی می‌کند و از سوی دیگر مداحی‌ها نیز تغییرات مشهودی داشته‌اند و مفهوم وطن و ایران به شکل زیبایی با سینه‌زنی‌ها برای امام‌حسین (ع) عجین شده‌است.

■ عزاداری برای آرامش پس از جنگ

با وجود همه اینها البته عزاداری‌ها برای امام‌حسین (ع) از سوی دیگر آرامش جامعه ایرانی نیز هست و جامعه ایرانی از گذشته با این نوع مراسم‌ها روحیه جمعی خود را تقویت کرده و برای رویارویی با مشکلات آماده شده‌است. محسن ردادی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در گفت‌وگوی «جوان» در این خصوص با اشاره به اینکه ادامه رونق پیدا کردن مراسم عزاداری در این ایام به رغم وجود تهدیدات مدام اسرائیل و تنگناهای معیشتی و اقتصادی از زاویه دینی، ظلم‌ستیزی و فلسفه قیام عاشورا قابل‌دیدن است، خاطرنشان کرد: ولی اگر بخواهیم از منظر اجتماعی به موضوع نگاه کنیم مناسکی مانند محرم و مراسم عزاداری و هیئت یکی از مناسک‌هایی و رسوم اجتماعی است که بسیار ریشه‌دار است و به این راحتی تعطیل نمی‌شود و مردم به دلیل اینکه مثلاً فلان هیئت‌شان صدسال است که ریشه‌دار است آن را ترک نمی‌کنند و خود این یکی از دلایل قوام جامعه ماست

وی ادامه داد: عامل دیگر این است که اتفاقاً در مواقع حساس و مواقعی که مردم تحت فشار، استرس و نگرانی قرار می‌گیرند، همین دور هم جمع شدن و با هم عزاداری کردن و با هم یک هدف مشترک را پیش بردن موجب می‌شود مردم یک آرامش و دلگرمی را تجربه کنند، بنابراین یک کارکرد اجتماعی خیلی قوی دارد که موجب می‌شود مردم احساس نیاز کنند، کما اینکه مثلاً در زمان کرونا مردم به مسجدها می‌رفتند و در زیارتگاه‌ها حضور پیدا و دسته‌جمعی دعا می‌کردند و اینکه مردم از هم جدا شده‌بودند، بیشترین آسیب را به ذهنیت مردم می‌زد.

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با تأکید بر اینکه اتفاقاً در مواقعی که جامعه تحت فشار قرار می‌گیرد و ممکن است نگرانی وجود داشته‌باشد، افراد بیشتر نیاز دارند با هر بهانه و عنوانی کنار هم قرار بگیرند، ادامه داد: این احساس نیاز جامعه به کنار هم قرار گرفتن و دلگرم شدن به وجود یکدیگر از عوامل دیگر است.

وی خاطرنشان کرد: این دو عامل اساسی است که موجب می‌شود این رسم و رسوم ادامه پیدا کند و عامل قوت و قدرت و همچنین بقای این جامعه است تا از لحاظ اجتماعی این انسجام حفظ شود و تاب‌آوری جامعه افزایش پیدا کند.

وی در پایان افزود: اینکه جامعه در ایام محرم جامعه در کنار هم قرار می‌گیرد، موجب می‌شود یک نفسی بکشد و مقداری از استرس‌ها را کم می‌کند، کما اینکه در ایام نوروز یا شب یلدا با هم بودن و با هم درد و شادی را تقسیم کردن نیز موجب می‌شود جامعه بتواند به زندگی عادی خودش ادامه دهد.

گزارش ۳

زهرا چیذری

چالش جهانی با امنیت سایبری

استفاده از تمام نسخه‌های واتساپ به دلیل مشکلات امنیتی، برای نمایندگان مجلس ایالات‌متحده ممنوع است همچنان که در ارتش امریکا فقط می‌توانند گوشی‌های تلفن همراه آیفون استفاده کنند

محدودیت اینترنت بین‌المللی یکی از تمهیدات امنیتی بود که در دوره جنگ تحمیلی ۱۲ روزه اسرائیل به کشورمان اتخاذ شد. تصمیمی که در پی آن با رشد قابل‌توجه گرایش به پیام‌رسان‌های داخلی مواجه بودیم، اما واقعیت این است که طی سال‌های اخیر با وجود راه‌اندازی تعداد زیادی از پیام‌رسان‌های داخلی و راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات، هنوز تمرکز ما روی این شبکه آن‌طور که باید باشد، نیست و فقط در هنگامه بحران‌ها یادمان می‌آید شبکه‌های اجتماعی خارجی همچون واتساپ و اینترنت بین‌المللی می‌توانند ابزاری بسیار خطرناک بر ضد امنیت کشورمان تبدیل شوند!

براساس برخی آمارهای موجود شاهد رشد قابل‌توجه جست‌وجوی پیام‌رسان‌های داخلی همزمان با افت واتساپ طی بازه ۲۳ تا ۳۰ خرداد بوده‌ایم. براساس آمارهایی که از تغییرات گرایش سرچ دو اپلیکیشن داخلی یعنی «بله»، «ایتا» و «روبیکا» در گوگل ترندز وجود دارد، از زمان آغاز محدودیت‌های اینترنت پس از شروع جنگ تحمیلی علیه کشور، شاهد رشد قابل‌توجهی در سرچ این شبکه‌های اجتماعی بوده‌ایم. البته که بخشی از این رشد گرایش به پیام‌رسان‌های داخلی ناشی از محدودیت‌های اینترنت بوده‌است، با وجود این، اما می‌توان در شرایط کنونی به این مسئله به چشم یک دستاورد نگاه و تلاش کرد آن را حفظ نمود. جایگزینی پیام‌رسان‌های داخلی و بالا بردن امنیت و تقویت زیرساخت‌های آنها ضرورتی است که هر چند تاکنون آنطور که باید و شاید جدی گرفته‌نشده، اما در هنگامه بحران‌ها بیشتر خودنمایی می‌کند. آن هم در شرایطی که تجربه نشان داده پیام‌رسان‌های داخلی و اپ‌ها و حتی گوشی‌های تلفن همراه با برندهای خاصی همچون اپل می‌توانند ابزارهای جاسوسی باشند و همچنان که شاهد آن بودیم امنیت کشور را به مخاطره بیندازند.

■ محدودیت برای مدیریت بحران

محدودیت‌های اینترنتی در زمان بحران‌ها یکی از تمهیداتی است که در تمام دنیا به کار می‌گیرند. همچنان که کشورهای مختلف بنابر سیاست‌های خود پیام‌رسان‌ها و اپ‌های خاصی را فیلتر می‌کنند. در زمان بحران، حتی در امریکا هم دولت از غول‌های فناوری مانند گوگل و متا می‌خواهد تا برخی محتواها را محدود یا فیلتر کنند، اما چون این اقدامات از سوی بخش خصوصی و در قالب سیاست‌های داخلی آن شرکت‌ها انجام می‌شود، با مقاومت کاربران مواجه نمی‌شوند. به طور نمونه استفاده از تمام نسخه‌های واتساپ به دلیل مشکلات امنیتی، برای نمایندگان مجلس ایالات‌متحده ممنوع شد. ممنوعیت واتس‌اپ در ادامه محدودیت‌های مدل‌های هوش مصنوعی مولد مانند چت جی‌پی‌تی و دیپ‌سیک و مایکروسافت کوپایلت برای نمایندگان مجلس اعمال شده‌است. برخی ایالت‌ها و وزارتخانه‌های فدرال استفاده از مدل‌های نامبرده را روی دستگاه‌های دولتی ممنوع کرده‌اند. دفتر امنیت سایبری در ایمیلی که توسط این نشریه دریافت شده، اعلام کرد: «این سازمان به دلیل عدم شفافیت در نحوه محافظت از داده‌های کاربر، عدم رمزگذاری داده‌های ذخیره شده و خطرات امنیتی احتمالی ناشی از استفاده از آن، واتس‌اپ را برای کاربران پرخطر تشخیص داده‌است.»

■ فقط گوشی اپل استفاده کنید!

در کشوری مانند امریکا حتی برای استفاده از برند گوشی تلفن همراه هم ضوابط و قوانینی وجود دارد. به طور نمونه اگر چه کارکنان ارتش امریکا تا شش سال قبل محدودیتی در زمینه استفاده از گوشی‌های مجهز به سیستم عامل اندروید گوگل نداشتند، اما طی سال‌های اخیر ارتش امریکا گرفت استفاده از دستگاه‌های تلفن همراه مجهز به سیستم عامل اندروید را ممنوع کند و به استفاده از گوشی آیفون ساخت شرکت اپل روی آورد.

ارتش امریکا علت این تصمیم را عملکرد ضعیف سیستم عامل اندروید گوگل اعلام کرد که امنیت کارکنان ارتش را به خطر انداخته‌بود. طبق گزارش سایت میلیتاری، در آن زمان تصمیم گرفته شد گوشی‌های اندرویدی حتی به عنوان تلفن‌های تاکتیکی در ارتش امریکا مورد استفاده نباشد و در عوض از آیفون مدل ۶S اپل استفاده شود. پس از تکمیل انتقال کارکنان ارتش امریکا از گوشی‌های اندرویدی به آیفون، ارتش امریکا در سال ۱۳۹۹ بیانیه‌ای در مورد گسترش همکاری‌ها با اپل صادر کرد. نیک جاستیس، فرمانده کل فرماندهی تحقیق، توسعه و مهندسی ارتش، در این مورد گفت: ما همچنان به استفاده از فناوری تجاری برای انجام وظایف میدانی ادامه می‌دهیم و نمی‌توانیم این نوع دانش را نادیده بگیریم. وظیفه ما، به عنوان متولیان خرج کردن پول مالیات‌دهندگان، پذیرش و تطبیق با فناوری تجاری مناسب و ارائه بهترین راه‌حل ممکن به سربازان است.

■ برنامه‌های نظامی در تلفن همراه

در یک دهه اخیر چند نمونه برنامه‌نظامی برای استفاده روی آیفون تولید شده‌است. به عنوان مثال، در پاییز سال ۱۳۹۹، شرکت ریتئون پیمانکار ارتش امریکا از تولید برنامه‌ای خبر داد که برای ردیابی موقعیت مکانی دوستان و دشمنان روی نقشه‌های به روز شده به صورت آنی قابل استفاده‌است. ریتئون همچنین از یک شبیه‌ساز ترافیک هوایی برای کمک به آموزش کنترل کنندگان ترافیک هوایی استفاده کرد که بسیار شبیه بازی محبوب فلایت کنترل است.

مایکل مک‌کارتی، مدیر مجتمع فرماندهی مأمور ادغام نیروهای آینده ارتش در فورت بلیس، در ایالت تگزاس در این مورد به ای بی سی نیوز گفت: این یک تغییر عمیق و اساسی در مورد چگونگی دسترسی و به اشتراک‌گذاری اطلاعات توسط سربازان است.

مک‌کارتی گفت: سربازانی که گوشی هوشمند دارند، می‌توانند از پیام‌های متنی برای هماهنگی بیشتر با همتایان خود در میدان نبرد و فرماندهان در مکان‌های دوردست استفاده کنند. آنها همچنین می‌توانند ویدئوهای نظارتی را به صورت زنده از پهپادهای در حال پرواز دریافت و پخش کنند تا دشمن را به طور مؤثرتری هدف قرار دهند.

■ ضرورت ممیزی هوشمند برای امنیت سایبری

در کشور ما در عمل هیچ محدودیتی در استفاده از اینترنت و اپلیکیشن‌ها و پیام‌رسان‌ها وجود ندارد و این محدودیت‌ها فقط به مواقع بحران‌ها محدود می‌شود؛ موضوعی که خودش می‌تواند بحران‌ساز باشد و چالش‌های متعددی را به‌وجود بیاورد. به خصوص اینکه در دنیای امروز گسترش فضای مجازی و دسترسی همگانی به شبکه‌های اجتماعی، نوعی جدید از جنگ‌ها را که تحت عنوان «جنگ اطلاعاتی»، «جنگ رسانه‌ای» و «جنگ فناورانه» شناخته می‌شوند، ایجاد کرده‌است.

به تعبیر محمد مهدی اثنی‌عشری، استاد دانشگاه و عضو هیئت علمی دانشکده کامپیوتر دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی ما بیش از هر زمان دیگری نیازمند استقرار سازوکارهای ممیزی دقیق و مداوم هستیم و امنیت سایبری، بدون نظارت مداوم و نظام‌مند تحقق نخواهد یافت. اگر واقعاً برای امنیت دیجیتال ارزش قائل هستیم، باید به سمت استقرار ممیزی ۳۶۰ درجه حرکت کنیم؛ نه صرفاً بررسی‌های موردی، بلکه یک چرخه کامل شامل تدوین الزامات، نظارت بر اجرا، آزمون نفوذ، بازخوردگیری و اصلاح مستمر. از نگاه وی در حوزه شخصی، مهم‌ترین نکته پرهیز از نصب نرم‌افزارهای ناشناس و استفاده از لینک‌های مشکوک است. همچنین توصیه می‌شود از VPNهایی که ناشناخته و رایگان هستند استفاده نشود، چراکه اغلب این ابزارها می‌توانند دسترسی کامل به اطلاعات کاربران پیدا کنند. به‌طور کلی، استفاده از نرم‌افزارهای داخلی و بومی به جای نمونه‌های خارجی، اقدامی مؤثر در کاهش تهدیدات امنیتی است.

این استاد دانشگاه با تأکید بر اینکه اینترنت جهانی یک نیاز اجتناب‌ناپذیر است، خصوصاً برای فعالیت‌های علمی، پژوهشی و ارتباط با مجلات و مراکز بین‌المللی، محدود شدن این دسترسی برای فعالیت‌های علمی مشکلاتی را به وجود می‌آورد، بنابراین، به جای حذف باید استفاده هوشمندانه و همراه با نظارت از این فضا داشته باشیم. فضای مجازی فرصت است، اما تهدید هم هست. باید یاد بگیریم چگونه با دقت و با آگاهی از تهدیدات از این فرصت استفاده کنیم.

گزارش ۲

مهسا گربندی

پایتخت در تنگنای ساماندهی و چالش‌های میدانی در برخورد با اتباع غیرمجاز

قوام امنیت با طرد اتباع غیرمجاز

فرماندار تهران: طرح‌های ضربتی جمع‌آوری و بازگشت اتباع غیرمجاز به کشور مبدأ در دستور کار قرار گرفته‌است

اجرای طرح‌های ضربتی ساماندهی اتباع غیرمجاز، ضرورتی برای حفظ امنیت و نظم در جای جای کشور است و پاسخی به حضور بی‌ضابطه اتباعی است که بدون مدارک معتبر، می‌توانند زمینه‌ساز آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و حتی امنیتی شوند. از اشتغال بدون مجوز در واحدهای تولیدی گرفته تا اقامت در مناطق حاشیه‌نشین؛ پیامدهایی که هم می‌تواند برای کشور پرهزینه باشد و هم برای خود مهاجران، که گاه، در معرض استثمار یا محرومیت قرار می‌گیرند.

این طرح، اگرچه بر پایه قانون و نظارت طراحی شده، اما در ذات خود، فرصتی است برای حمایت از آن‌دسته از مهاجرانی که با طی مسیر قانونی، خواهان اقامت شرافتمندانه و در چارچوب مقررات هستند. با وجود این، بازداشت پدر همسر یکی از چهره‌های شناخته‌شده سینما، اگرچه در چارچوب طرح، اجرا شده، اما در فضای افکار عمومی، پرسش‌هایی ایجاد کرده که نیازمند شفاف‌سازی هستند.

■ مأموریتی برای نظم و امنیت

تهران این روزها درگیر مأموریتی تازه است؛ مأموریتی که به گفته فرماندار پایتخت، با همکاری گسترده نهادهای اجرایی و انتظامی آغاز شده تا چهره شهر را از حضور اتباع غیرمجاز پاک‌سازی و مسیر آرامش اجتماعی را هموارتر کند.

«طرح‌های ضربتی جمع‌آوری و بازگشت اتباع غیرمجاز به کشور مبدأ در دستور کار قرار گرفته‌است.» این جمله را حسین خوش‌اقبال، فرماندار تهران با تأکیدی خاص بیان می‌کند؛ تأکیدی که بیش از هر چیز بر همکاری مردم، دستگاه‌های اجرایی و نیروهای انتظامی به‌عنوان ستون‌های اصلی موفقیت این طرح، تکیه دارد.

او با اشاره به وضعیت ناپایدار حضور اتباع فاقد مدرک در شهر می‌گوید: «فرمانداری تهران با همکاری نهادهای مرتبط، برنامه‌های متعددی را برای ساماندهی اتباع غیرمجاز و بازگرداندن آنها به کشور مبدأ در حال اجرا دارد.»

آن‌گونه که خوش‌اقبال توضیح می‌دهد، این طرح در نقاط مختلف تهران با هدف شناسایی افراد فاقد مدارک قانونی اجرا شده و افراد پس از شناسایی، به اردوگاه‌های مراقبتی منتقل می‌شوند، اما این پایان ماجرا نیست. او می‌گوید: «بازگشت این افراد به صورت سازمان‌یافته، در چارچوب قوانین و با احترام به فرآیندهای قانونی صورت می‌گیرد تا ساماندهی به بهترین نحو ممکن انجام شود.»

■ هشدار به کارفرمایان

طرح فرمانداری صرفاً محدود به اتباع نمی‌شود. کارفرمایانی هم که پای استخدام افراد فاقد مجوز کار می‌ایستند، مشمول برخورد قانونی خواهند بود. خوش‌اقبال در این‌باره هشدار می‌دهد: «بر اساس ماده ۱۲۰ قانون کار، اشتغال اتباع بیگانه بدون داشتن پروانه کار، غیرمجاز است. کارفرمایان متخلف با جرایم قانونی روبه‌رو خواهند شد.»

در کنار اجرای برنامه‌های نظارتی، فرمانداری به دنبال آگاه‌سازی عمومی نیز هست. از نگاه خوش‌اقبال، اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی از ابزارهای مکمل در مسیر ساماندهی هستند: «با همکاری رسانه‌ها و نهادهای مدنی، برنامه‌های آموزشی و اطلاع‌رسانی در خصوص قوانین اتباع خارجی و تبعات استفاده از نیروی کار غیرمجاز در حال اجراست.»

فرماندار تهران در پایان با تأکیدی بر لزوم هم‌افزایی و همکاری همه‌جانبه میان نهادهای اجرایی، قضایی و انتظامی برای اجرای موفق سیاست‌های دولت، چنین می‌گوید: «از شهروندان می‌خواهیم که در صورت مشاهده هرگونه تخلف یا حضور اتباع غیرمجاز، موضوع را به مراجع ذی‌صلاح اطلاع دهند.»

■ روایت آقای بازیگر از بازداشت پدر همسرش

صبح روز گذشته، نوید محمدزاده، بازیگر مطرح سینما، با انتشار ویدئویی در فضای مجازی با حال پریشان از بازداشت پدر همسرش خبر داد؛ مردی که به گفته او، ۳۰ سال است در ایران زندگی می‌کند، فرزندانش در همین خاک به دنیا آمده‌اند و دارای کارت آمایش معتبر بوده‌است.

او در این ویدئو با لحنی گلایه‌آمیز گفت: «پدر همسرم کارت آمایش دارد و اقامتش قانونی است. در حال تمدید کارت بودیم، اما ساعت ۷ صبح بدون هیچ توضیحی او را بردند.» این روایت، فارغ از شهرت گوینده‌اش، نمونه‌ای از چالش‌های اجرای طرح‌های ضربتی است؛ جایی که امکان دارد مرز میان «غیرمجاز» و «در حال تمدید» گم شود.

■ مرز باریک میان اقامت قانونی و اخراج

برای درک بهتر ماجرای بازداشت پدر همسر نوید محمدزاده، باید ابتدا بدانیم کارت آمایش چیست و چه جایگاهی در نظام حقوقی ایران دارد. در واقع این کارت، سندی است که دولت، برای پناهندگان افغان و برخی اتباع عراقی صادر می‌کند تا اقامت موقت و قانونی آنها را ثبت، ساماندهی و کنترل کند. دارندگان این کارت، به‌صورت رسمی در ایران پناهنده شناخته و از برخی حقوق اولیه مانند تحصیل، درمان، اشتغال موقت و خدمات حمایتی برخوردار می‌شوند.

اما نکته مهم این است که کارت آمایش دائمی نیست. این کارت برای دوره‌های یک‌ساله صادر می‌شود و باید در موعد مقرر تمدید شود. در غیر این صورت، حتی اگر فرد سال‌ها در ایران زندگی کرده‌باشد، از منظر قانونی، «مقیم غیرمجاز» تلقی می‌شود.

در همین رابطه، امیرمسعود نوعی، وکیل دادگستری، در گفت‌وگویی به صراحت توضیح می‌دهد: «کارت آمایش برای یک سال صادر می‌شود و اگر تمدید نشود، فرد از نظر قانون داخلی، غیرمجاز محسوب می‌شود و دولت حق اخراج او را دارد.» او در ادامه به اصل منع بازگرداندن اجباری (non-refoulement) در حقوق بین‌الملل اشاره می‌کند؛ اصلی که می‌گوید اگر جان پناهنده در کشور مبدأ در خطر باشد، کشور میزبان نمی‌تواند او را اخراج کند، اما این اصل، در عمل، تنها زمانی قابل استناد است که وضعیت پناهندگی فرد به‌صورت رسمی و به‌روز ثبت شده باشد.

نوعی تأکید می‌کند که اگر فرد در مهلت قانونی برای تمدید کارت آمایش اقدام نکند، دولت ایران طبق قانون داخلی مصوب ۱۳۱۰، مجاز به اخراج اوست. به بیان دیگر، عدم تمدید کارت، عملاً حمایت‌های بین‌المللی را نیز تضعیف می‌کند. در اطلاعیه‌ای که از سوی مرکز امور اتباع و مهاجران خارجی منتشر شده‌است، آمده که طرح به‌روزرسانی اطلاعات پناهندگان تا ۳۰ بهمن ۱۴۰۳ تمدید شده‌است. در این اطلاعیه به‌صراحت هشدار داده شده‌است: «اتباعی که تا این تاریخ اقدام نکنند، غیرمجاز تلقی خواهند شد و امکان تمدید بعد از این تاریخ وجود ندارد.»

این هشدار، نه‌تنها برای پدر همسر نوید محمدزاده، بلکه برای هزاران پناهنده دیگر در ایران، زنگ خطری جدی است. بسیاری از این افراد، سال‌هاست در ایران زندگی می‌کنند، فرزندانشان در این کشور به دنیا آمده‌اند و زندگی‌شان با جامعه ایرانی گره خورده‌است، اما یک تأخیر ساده در تمدید کارت، می‌تواند تمام این پیوندها را نادیده بگیرد.

■ طرحی درست در مسیری دشوار

بی‌تردید آنچه با عنوان «طرح‌های ضربتی جمع‌آوری اتباع غیرمجاز» در تهران در حال اجراست، تلاشی سازمان‌یافته برای برقراری نظم، ارتقای امنیت اجتماعی و صیانت از حقوق شهروندی است؛ طرحی که می‌تواند در صورت اجرای دقیق و عادلانه، به ساماندهی وضعیت اقامت در پایتخت کمک کند و جلوی سوءاستفاده‌های احتمالی از خلأهای قانونی را بگیرد.

اما آنچه این روزها در عمل رخ می‌دهد، نشان می‌دهد که اجرای قانون، اگرچه ضرورت اجتناب‌ناپذیر هر جامعه‌ای است، اما بدون دقت و شفافیت در اجرای فرآیندها و احترام به وضعیت انسانی افراد، ممکن است با چالش‌های جدی مواجه شود.

بی‌تردید، قانون باید فصل‌الخطاب باشد. همه ما، چه شهروند ایرانی و چه پناهنده افغان، در نهایت باید در چارچوب آن حرکت کنیم، اما اجرای قانون، اگر با نگاهی دقیق همراه نباشد، ممکن است گاه منجر به از بین رفتن اعتماد عمومی شود، بنابراین امروز بیش از هر زمان دیگری، لازم است در کنار اعمال قانون، آموزش، اطلاع‌رسانی گسترده و تسهیل در امور اداری برای پناهندگان نیز تقویت شود.